

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРЬСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК28- 2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 1

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
педагогічних технологій та освіти
впродовж життя

26 серпня 2025 р., протокол № 7

Голова Вченої ради

Людмила МОГЕЛЬНИЦЬКА

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ»

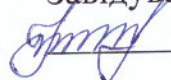
для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр»
спеціальності 053 «Психологія»

освітньо-професійна програма «Екстремальна психологія»
факультет педагогічних технологій та освіти впродовж життя
кафедра психології і соціального забезпечення

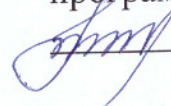
Схвалено на засіданні кафедри
психології та соціального
забезпечення

25 серпня 2025 р., протокол № 8

Завідувач кафедри

 Марина ОКСЮТОВИЧ

Гарант освітньо-професійної
програми

 Марина ОКСЮТОВИЧ

Розробник: кандидат філософських наук, доцент кафедри психології та
соціального забезпечення ОКСЮТОВИЧ Марина

Житомир
2025 – 2026 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК28- 2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 2

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія девіантної поведінки» для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «бакалавр» спеціальності 053 «Психологія» освітньо-професійна програма «Екстремальна психологія» затверджена Вченою радою факультету педагогічних технологій та освіти впродовж життя від 26 серпня 2025 р., протокол № 7.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК28- 2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 3

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма здобуття вищої освіти
Кількість кредитів - 3	05 «Соціальна та поведінкові науки»	Обов’язкова
Модулів – 1	053 «Психологія»	Рік підготовки:
Змістових модулів – 4		3
Загальна кількість годин – 90		Семестр
		4
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних 3 самостійної роботи – 2,6	Освітній ступінь «бакалавр»	32 год.
		Практичні
		16 год.
		Лабораторні
		0 год.
		Самостійна робота
		42 год.
		Вид контролю: екзамен

Частка аудиторних занять і частка самостійної та індивідуальної роботи у загальному обсязі годин з навчальної дисципліни становить:

для денної форми здобуття вищої освіти – 53 % аудиторних занять, 47 % самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК28- 2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 4

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є вивчення навчальної дисципліни «Психологія девіантної поведінки» є ознайомлення майбутніх психологів із основними проблемами, змістом, видами, психологічними чинниками та особливостями організації діагностики, профілактики і корекції девіантної поведінки.

Завданнями навчальної дисципліни є:

- володіння здобувачами вищої освіти категоріально-термінологічним апаратом психології девіантної поведінки, поняттями «соціальна норма» і «девіантна поведінка»;
- формування знань про закономірності чинники та механізми виникнення девіацій, проблем фізіологічних та психологічних механізмів основ психічної діяльності та загальні закономірності розвитку особистості;
- ознайомлення із основними соціологічними та психологічними моделями виникнення девіантної поведінки;
- ознайомлення студентів з основними методами діагностики психологічних властивостей, емоційно-вольової сфери осіб із девіантною поведінкою.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних **компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності 053 «Психологія»:

Інтегральна компетентність (ІК)

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК6. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

ЗК8. Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК9. Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

СК 8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову)

СК12. Здатність надати експертну оцінку психологічним подіям та процесам.

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних програмних результатів навчання за спеціальністю 053 «Психологія»:

Програмні результати навчання (РН):

РН 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.

РН16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК28- 2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 5

РН18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.

Під час вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти зможуть отримати додатково наступні Soft skills:

- *комунікативні навички*: письмове, вербальне й невербальне спілкування; уміння грамотно спілкуватися по e-mail; вести дискусію і відстоювати свою позицію; навички працювати в команді;
- *уміння виступати привселюдно*: навички, необхідні для виступів на публіці; навички проведення презентації;
- *керування часом*: уміння справлятися із завданнями вчасно;
- *гнучкість і адаптивність*: гнучкість, адаптивність і здатність змінюватися; уміння аналізувати ситуацію, орієнтування на вирішення проблеми;
- *лідерські якості*: уміння спокійно працювати в напруженому середовищі; уміння ухвалювати рішення; уміння ставити мету, планувати діяльність;
- *особисті якості*: креативне й критичне мислення; етичність, чесність, терпіння, повага до оточуючих.

3. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1

Змістовий модуль 1. ВСТУП ДО ВИВЧЕННЯ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ

Тема 1. Поведінкова норма, патологія, девіації (СК 8, СК 12, ЗК6, ЗК8, РН 4, РН 16).

Поняття про поведінкову норму, патологію і девіації. Підходи до оцінки поведінкової норми, патології і девіацій: соціальний, психологічний, психіатричний, етнокультурний, віковий, гендерний, професійний, феноменологічний.

Тема 2. Структура індивідуальності (СК 8, СК 12, ЗК6, ЗК8, РН 4, РН 16).

Темпераментна збалансованість. Гармонійність характеру. Порівняльна характеристика гармонійних і дисгармонійних рис характеру. Психологія гармонійної і нормативної поведінки.

Тема 3. Поняття про девіантну поведінку (СК 8, СК 12, ЗК6, ЗК8, РН 4, РН 16, РН18).

Відхилення поведінки від соціальних і моральних норм. Специфічні ознаки девіантної поведінки. Психологічні прояви девіантної поведінки особистості у сфері найбільш значущих соціальних відносин, у сфері міжособистісних стосунків, у ставленні до себе (на рівні самоповаги, самооцінки і рівня домагань).

Тема 4. Види девіантної поведінки (СК 8, СК 12, ЗК6, ЗК8, ЗК9, РН 4, РН 16).

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК28- 2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 6

Загальна характеристика видів девіантної поведінки: антисоціальна (деліквентна (протиправна) і кримінальна (злочинна), аморальна, аутодеструктивна (адиктивна, віктимна, фанатична, суїцидальна)

Змістовий модуль 2. ЧИННИКИ ВИНИКНЕННЯ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ.

Тема 5. Соціально-психологічні чинники девіантної поведінки (СК 8, СК 12, ЗК6, ЗК8, ЗК9, РН 4, РН 16).

Соціальні чинники. Соціально-психологічні чинники девіантної поведінки. Педагогічні чинники. Індивідуально-психологічні чинники девіантної поведінки особистості. Роль сім'ї у становленні і закріпленні девіантної поведінки особистості. Стили сімейного виховання, що сприяють відхиленням у поведінці. Наявність угруповань однолітків з негативною спрямованістю як чинник девіантної поведінки. Роль ЗМІ у виникненні девіантної поведінки особистості. Педагогічна некомпетентність батьків, вихователів, педагогів. Неадекватна самооцінка і рівень домагань, підвищений рівень тривожності, агресивність, сором'язливість, морально деформовані і протиправні ціннісні орієнтації як причини відхилень у поведінці.

Тема 6. Гендерні особливості девіантної поведінки (СК 8, СК 12, ЗК6, ЗК8, ЗК9, РН 4, РН 16).

Гендерні особливості девіантної поведінки особистості та їх чинники. Неадекватне статеve виховання в сім'ї, неадекватні гендерні стереотипи, відсутність гендерної просвіти, як чинники девіацій в поведінці особистості. Аналіз гендерних стилів поведінки: зовнішність і стиль в одязі, манера поведінки (міміка, жести, хода), манера спілкування, стиль взаємодії в сім'ї, стиль взаємодії в суспільстві, стиль сексуальної активності. Чоловічі і жіночий стереотипи: маскулінність, фемінність.

Тема 7. Девіації у дошкільному віці (СК 8, СК 12, ЗК6, ЗК8, ЗК9, РН 4, РН 16).

Особливості виникнення спротиву виховним впливам у дошкільному віці: несприятливий стиль і умови сімейного виховання, дефіцит спілкування з батьками та однолітками тощо. Шкільна дезадаптація, відсутність навичок взаємодії із соціумом як передумови девіантної поведінки молодшого школяра.

Тема 8. Девіації у підлітковому віці (СК 8, СК 12, ЗК6, ЗК8, ЗК9, РН 4, РН 16).

Вікові особливості становлення особистості підлітка та їх вплив на відхилення в поведінці. Особистісні відхилення у підлітковому віці (синдром відчуження, реалізація, деперсоналізація, депресія, дисморфофобія) та їх вплив на відхилення в

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ			Ф-31.07-
	ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»			05.01/053.00.2/Б/ОК28-
	Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 7

поведінці підлітків.

Змістовий модуль 3. ВИДИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ.

Тема 9. Адиктивні види девіантної поведінки (СК 8, СК 12, ЗК6, ЗК8, ЗК9, РН 4, РН 16).

Алкогільне узалежнення як адиктивний вид девіантної поведінки. Алкогольний синдром плоду. Наркотичне узалежнення як адиктивний вид девіантної поведінки. Види наркотиків. Вид девіантної поведінки, що базується на гіперздібностях. Зловживання речовинами, які викликають стан зміненої психічної діяльності.

Тема 10. Аутоагресивна поведінка(СК 8, СК 12, ЗК6, ЗК8, ЗК9, РН 4, РН 16).

Агресивна поведінка. Аутоагресивна поведінка. Суїцидальна поведінка як адиктивний вид девіантної поведінки. Типи суїцидів. Теорії суїциду. Патохарактерологічний вид девіантної поведінки. Психопатологічний вид девіантної поведінки.

Тема 11. Порушення поведінки особистості (СК 8, СК 12, ЗК6, ЗК8, ЗК9, РН 4, РН 16).

Порушення харчової поведінки: нервова анорексія, нервова булемія та ін. Сексуальні девіації і перверзії. Психологічні і психопатологічні захоплення. Характерологічні і патохарактерологічні реакції і розлади особистості. Комунікативні девіації.

Тема 12. Девіантна поведінка у соматично хворих (СК 8, СК 12, ЗК6, ЗК8, ЗК9, РН 4, РН 16).

Параметри на основі яких діагностується і формується психологічне відношення до хвороби: ймовірність летального кінця, ймовірність інвалідизації і хроніфікації, больова характеристика хвороби, соціальна значимість хвороби і традиційне відношення до хворих у мікросоціумі, вплив хвороби на сімейну і сексуальну сферу, вплив хвороби на сферу розваг і інтересів. Онкологічний процес у психічній діяльності. П'ять фаз реагування на злоякісні новоутворення: анозогностична, дисфорична ауто сугестивна, депресивна і апатична.

Змістовий модуль 4. ОСНОВИ ПСИХОДІАГНОСТИКИ, ПРОФІЛАКТИКИ ТА ПСИХОКОРЕКЦІЇ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ.

Тема 13. Психологічна діагностика девіантної поведінки особистості (СК 8, СК 12, ЗК6, ЗК8, ЗК9, РН 4, РН 16).

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК28- 2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 8

Принципи психологічної діагностики девіантної поведінки особистості: системний підхід, індивідуальний підхід, прогностичність тощо.

Стадії діагностики: попередня стадія, стадія уточнення, заключна.

Особливості спостереження. Схема спостереження за проявами девіантної поведінки особистості («Карта спостережень» Д. Стотта). Опитування як вільне інтерв'ю. Опитувальник діагностики агресивних та ворожих реакцій людини Басса-Дарки. Опитувальник діагностики акцентуацій характеру Х. Шмішека. Самооцінка депресії. Самооцінка типового сімейного стану. Проективні методики: «Неіснуюча тварина», «Дім, дерево, будинок», «Намалюй людину», «Малюнок сім'ї». Соціометричні методики. Метод незалежних характеристик (комплексна експрес-діагностика соціально-педагогічної занедбаності дітей Р. Овчарова).

Тема 14. Профілактика девіантної поведінки особистості (СК 8, СК 12, ЗК6, ЗК8, ЗК9, РН 4, РН 16).

Системний підхід до профілактики девіантної поведінки особистості. Соціально-психологічні механізми впливу на особистість (переконання, навіювання, психічне зараження, наслідування) та їх урахування в профілактиці девіантної поведінки особистості. Пропаганда здорового способу життя, створення сприятливого соціально-психологічного клімату в мікросоціальному оточенні дитини, створення можливостей для самореалізації особистості як передумови попередження відхилень у поведінці. Психологічні умови самовиховання та їх урахування в попередженні девіантної поведінки. Прийоми самовиховання, самоусвідомлення, самозобов'язання та ін.

Тема 15. Корекція девіантної поведінки особистості (СК 8, СК 12, ЗК6, ЗК8, ЗК9, РН 4, РН 16).

Психологічні методи корекції девіантної поведінки. Методи корекції негативних рис характеру: метод «вибуху» і «метод реконструкції характеру» (за А. Макаренком). Методи розвитку мотиваційної сфери і самосвідомості особистості: групові дискусії, рольові ігри, соціально-психологічний тренінг тощо. Методи підкріплення та їх роль у корекції девіантної поведінки (Б. Скіннер).

Тема 16. Реабілітація особистості з девіантними проявами поведінки (СК 8, СК 12, ЗК6, ЗК8, ЗК9, РН 4, РН 16).

Соціально-психологічна реабілітація особистості з девіантною поведінкою. Особливості надання соціально-психологічної підтримки. Телефон довіри, анонімне консультування з корекції девіантної поведінки особистості. Сучасні прийоми і технології психологічного впливу.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК28- 2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 9

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Змістові модулі і теми	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	лекції	практичні (лабораторні)	самостійна робота
Модуль 1				
Змістовий модуль 1. ВСТУП ДО ВИВЧЕННЯ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ				
Тема 1. Поведінкова норма, патологія, девіації.	4	2	-	2
Тема 2. Структура індивідуальності.	4	2	-	2
Тема 3. Поняття про девіантну поведінку.	6	2	2	2
Тема 4. Види девіантної поведінки.	8	2	2	4
Разом за змістовий модуль 1	22	8	4	10
Змістовий модуль 2. ЧИННИКИ ВИНИКНЕННЯ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ				
Тема 5. Соціально-психологічні чинники девіантної поведінки.	4	2	-	2
Тема 6. Гендерні особливості девіантної поведінки.	4	2	-	2
Тема 7. Девіації у дошкільному віці.	4	2	-	2
Тема 8. Девіації у підлітковому віці.	6	2	2	2
Разом за змістовий модуль 2	20	8	2	10
Модульний контроль 1	2	-	2	-
Змістовий модуль 3. ВИДИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ				
Тема 9. Адиктивні види девіантної поведінки.	4	2	-	2
Тема 10. Аутоагресивна поведінка.	4	2	-	2
Тема 11. Порушення поведінки особистості.	6	2	-	4
Тема 12. Девіантна поведінка у соматично хворих.	6	2	2	2
Разом за змістовий модуль 3	20	8	2	10
Змістовий модуль 4. ОСНОВИ ПСИХОДІАГНОСТИКИ, ПРОФІЛАКТИКИ ТА ПСИХОКОРЕКЦІЇ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ				
Тема 13. Психологічна діагностика девіантної поведінки особистості.	4	2	-	2
Тема 14. Профілактика девіантної поведінки особистості.	4	2	-	2
Тема 15. Корекція девіантної поведінки особистості.	8	2	2	4
Тема 16. Реабілітація особистості з девіантними проявами поведінки.	8	2	2	4
Разом за змістовий модуль 4	24	8	4	12
Модульний контроль 2	2	-	2	-
ВСЬОГО	90	32	16	42

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК28- 2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 10

5. Теми семінарських (практичних) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		денна форма
Модуль 1		
Змістовий модуль 1. ВСТУП ДО ВИВЧЕННЯ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ		
1	Тема: Психологічні прояви девіантної поведінки	2
2	Тема: Порівняльний аналіз класифікацій видів девіантної поведінки	2
Змістовий модуль 2. ЧИННИКИ ВИНИКНЕННЯ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ		
3	Тема: Порівняльний аналіз чинників девіантної поведінки.	2
Модульний контроль 1		2
Змістовий модуль 3. ВИДИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ		
5	Тема: Вивчення впливу сім'ї на виникнення девіантної поведінки	2
Змістовий модуль 4. ОСНОВИ ПСИХОДІАГНОСТИКИ, ПРОФІЛАКТИКИ ТА ПСИХОКОРЕКЦІЇ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ		
7	Тема: Вивчення методів профілактики девіантної поведінки	2
8	Тема: Вивчення методів психокорекції девіантної поведінки	2
Модульний контроль 2		2
РАЗОМ		16

6. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1		
Змістовий модуль 1. ВСТУП ДО ВИВЧЕННЯ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ		
1	Тема: Поведінкова норма, патологія, девіації. 1. Поняття про психічне здоров'я. 2. Аналіз рівнів психічного здоров'я.	2
2	Тема: Структура індивідуальності. 1. Психологічний зміст поняття «девіантна поведінка».	2

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК28- 2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 11

	2. Особливості кримінальної поведінки у класифікації В.Д. Менделевича.	
3	Тема: Поняття про девіантну поведінку. 1. Аналіз вікових аспектів девіантної поведінки особистості. 2. Порівняльний аналіз девіантної і деліквентної поведінки.	2
4	Тема: Види девіантної поведінки. 1. Особливості впливу алкоголю на психіку людини. 2. Особливості впливу наркотиків на психіку людини.	2
Змістовий модуль 2. ЧИННИКИ ВИНИКНЕННЯ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ		
5	Тема: Соціально-психологічні чинники девіантної поведінки. 1. Особливості впливу токсичних речовин на психіку людини. 2. Суїцид як соціально-психологічне явище.	2
6	Тема: Гендерні особливості девіантної поведінки. 1. Агресія як соціально-психологічне явище. 2. Методичні рекомендації щодо профілактики агресивної поведінки.	2
7	Тема: Девіації у дошкільному віці. 1. Психодинамічний аналіз чинників та механізмів формування девіантної поведінки. 2. Девіантна поведінка як результат навчання.	2
8	Тема: Девіації у підлітковому віці. 1. Сімейне виховання як чинник девіації у підлітковому віці. 2. Роль неформальних підліткових криміногенних груп у десоціалізації неповнолітніх.	2
Змістовий модуль 3. ВИДИ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ		
9	Тема: Адиктивні види девіантної поведінки. 1. Характеристика опитувальників діагностики девіантної поведінки. 2. Проблеми співвідношення біологічного і соціального у процесі формування девіантної поведінки.	4
10	Тема: Аутоагресивна поведінка. 1. Фази проходження онкологічного процесу.	4
11	Тема: Порушення поведінки особистості. 1. Екзистенційно-гуманістичний підхід до девіантної поведінки. 2. Структурно-динамічна концепція девіантності та девіантної поведінки.	4
12	Тема: Девіантна поведінка у соматично хворих. 1. Соціальні норми і соціальний контроль.	4

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК28- 2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 12

	2. Соціальні функції девіантної поведінки.	
Змістовий модуль 4. ОСНОВИ ПСИХОДІАГНОСТИКИ, ПРОФІЛАКТИКИ ТА ПСИХОКОРЕКЦІЇ ДЕВІАНТНОЇ ПОВЕДІНКИ ОСОБИСТОСТІ		
13	Тема: Психологічна діагностика девіантної поведінки особистості. 1. Девіантна поведінка як порушення соціалізації особистості. 2. Соціальні функції девіантної поведінки.	2
14	Тема: Профілактика девіантної поведінки особистості. 1. Методичні рекомендації щодо профілактики суїцидальної поведінки. 2. Діагностично значимі ознаки соціальної дезадаптації.	2
15	Тема: Корекція девіантної поведінки особистості. 1. Особливості самоорганізації часу як чинник девіантної поведінки. 2. Методи дослідження соціально-психологічної адаптованості (К. Роджерс, Р. Даймонд), схильності до девіантної поведінки (О. Орел), методика «Прогноз».	4
16	Тема: Реабілітація особистості з девіантними проявами поведінки. 1. Використання ПДО (А. Лічко) у діагностиці девіантної поведінки підлітків. 2. Карта спостереження (Ю. Клейберг) у роботі з девіантними молодшими школярами та підлітками.	2
РАЗОМ		42

7. Індивідуальні завдання

Метою виконання індивідуальних завдань є: закріплення, поглиблення й узагальнення знань, отриманих студентами на теоретичних і практичних заняттях.

Індивідуальна робота студентів з навчальної дисципліни «Психологія девіантної поведінки» включає:

- Анутовання рекомендованої та додаткової літератури з психології девіантної поведінки.
- Опрацювання проблемних питань, визначених для самостійного вивчення, та їх подальше обговорення на практичних заняттях.
- Розробка та складання психодіагностичного інструментарію для оцінки девіантної поведінки.
- Аналіз кейсів, пов'язаних із проявами девіантної поведінки в різних соціальних контекстах.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК28- 2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 13

- Підготовка есе або аналітичних звітів із висвітленням сучасних підходів до профілактики та корекції девіантної поведінки.

8. Методи навчання

Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання.

Результат навчання	Методи навчання
РН 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.	– Вербальні методи (лекція, пояснення) – Наочні методи (спостереження, демонстрація, ілюстрація) – Практичні методи (проведення дослідів, експериментів, виконання різних видів вправ, практичних завдань, кейсів) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (проведення ділових ігор, мозковий штурм, командна робота)
РН16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.	– Вербальні методи (лекція, пояснення) – Практичні методи (проведення дослідів, експериментів, виконання різних видів вправ, практичних завдань, кейсів) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (проведення ділових ігор, мозковий штурм, командна робота) – Ситуаційний метод – Методи самостійної роботи (анотування опрацьованого матеріалу, вирішення задач, проведення розрахунків, написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей)
РН18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.	– Наочні методи (спостереження, демонстрація, ілюстрація) – Практичні методи (проведення дослідів, експериментів, виконання різних видів вправ, практичних завдань, кейсів) – Дискусійний метод – Метод активного навчання (проведення ділових ігор, мозковий штурм, командна робота) – Методи самостійної роботи (анотування

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК28- 2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 14

Результат навчання	Методи навчання
	опрацьованого матеріалу, вирішення задач, проведення розрахунків, написання есе, підготовка доповідей, написання наукових статей)

9. Методи контролю

Перевірка досягнення результатів навчання здійснюється з використанням наступних методів.

Результат навчання	Методи контролю
РН 4. Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.	Усне опитування, тестові міні-контрольні роботи, робота в групі, взаємоконтроль, рецензування відповідей інших студентів, перевірка виконання та захист індивідуальних завдань, підсумковий контроль, екзамен
РН16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.	Усне опитування, тестові міні-контрольні роботи, робота в групі, взаємоконтроль, рецензування відповідей інших студентів, перевірка виконання та захист індивідуальних завдань, підсумковий контроль, екзамен
РН18. Вживати ефективних заходів щодо збереження здоров'я (власного й оточення) та за потреби визначати зміст запиту до супервізії.	Усне опитування, тестові міні-контрольні роботи, робота в групі, взаємоконтроль, рецензування відповідей інших студентів, перевірка виконання та захист індивідуальних завдань, підсумковий контроль, екзамен

10. Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти

Оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у Державному університеті «Житомирська політехніка» та розподілу балів, що наведений нижче.

Система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни включає:

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК28- 2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 15

– поточний, модульний та підсумковий контроль – для здобувачів денної форми здобуття вищої освіти.

Поточний контроль проводиться для оцінювання рівня засвоєння знань, формування умінь і навичок здобувачів вищої освіти впродовж вивчення ними матеріалу модуля (змістових модулів) навчальної дисципліни. Поточний контроль здійснюється під час проведення навчальних занять.

Модульний контроль проводиться з метою оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти за модуль (змістові модулі) навчальної дисципліни. Модульний контроль проводиться під час навчального заняття після завершення вивчення матеріалу модуля (змістових модулів) навчальної дисципліни. Модульний контроль здійснюється у формі тестування.

Підсумковий контроль проводиться для підсумкового оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни. Підсумковий контроль здійснюється після завершення вивчення навчальної дисципліни. Підсумковий контроль проводиться у формі екзамену. Процедура складання екзамену визначена у Положенні про організацію освітнього процесу у Державному університеті «Житомирська політехніка».

Розподіл балів з навчальної дисципліни

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр
Для здобувача денної форми здобуття вищої освіти	
Виконання завдань поточного контролю	60
Виконання завдань модульного або підсумкового контролю	40
Підсумкова семестрова оцінка	100

Розподіл балів за виконання завдань поточного контролю

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр
	денна форма
Виконання завдань під час навчальних занять	40
Виконання та захист індивідуальних самостійних завдань	20
Виконання науково-дослідної роботи та інших видів робіт (додаткові – заохочувальні бали): 1. Участь у студентських предметних олімпіадах, Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт, грантах, науково-дослідних проектах 2. Підготовка тез доповідей наукових конференцій	20
Разом за виконання завдань поточного контролю	60

Розподіл балів за виконання завдань під час навчальних занять

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК28- 2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 16

Види робіт здобувача вищої освіти	Кількість балів за семестр
	денна форма
Відповіді (виступи) на заняттях	15
Участь у дискусії	5
Виконання тестових завдань	10
Виконання та захист практичних завдань, вправ, кейсів	10
Разом за виконання завдань під час навчальних занять	40

З метою застосування цілих чисел для оцінювання результатів роботи здобувачів під час навчальних занять може використовуватися 100-бальна шкала оцінювання щодо кожного окремо виду робіт. Розрахунок загальної кількості балів, які здобувач може набрати за результатами роботи під час навчальних занять протягом семестру, проводиться за формулою:

$$P_{\text{НЗ}} = \sum (P_i \times BK_i) \times K_{\text{НЗ}}, \quad (1)$$

де $P_{\text{НЗ}}$ – загальна кількість балів, набраних здобувачем за виконання завдань під час навчальних занять за семестр;

P_i – кількість набраних здобувачем балів за семестр за виконання i -го виду робіт під час навчальних занять (за 100-бальною шкалою);

BK_i – ваговий коефіцієнт за виконання i -го виду робіт під час навчальних занять. Значення вагових коефіцієнтів розраховуються шляхом ділення кількості балів, яка передбачена за виконання окремого виду робіт під час навчальних занять, на сумарну кількість балів за виконання усіх видів робіт під час навчальних занять за семестр;

$K_{\text{НЗ}}$ – коригувальний коефіцієнт, який визначається шляхом ділення кількості балів, що передбачена за виконання завдань під час навчальних занять за семестр, на 100 балів.

Розподіл балів за виконання завдань модульного контролю

Види робіт здобувача вищої освіти денної форми здобуття вищої освіти	Кількість балів за семестр
Виконання завдань модульного контролю 1	20
Виконання завдань модульного контролю 2	20

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК28- 2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 17

Види робіт здобувача вищої освіти денної форми здобуття вищої освіти	Кількість балів за семестр
Разом за виконання завдань модульного контролю	40

Якщо здобувач денної форми здобуття вищої освіти виконав необхідні для досягнення результатів навчання з дисципліни завдання, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни та/або відповідними методичними рекомендаціями, склав модульний контроль і набрав у сумі 60 балів або більше, він може погодити дану оцінку в електронному кабінеті і вона стане семестровою оцінкою за вивчення навчальної дисципліни.

Якщо здобувач денної форми здобуття вищої освіти під час вивчення навчальної дисципліни виконав необхідні для досягнення результатів навчання з дисципліни завдання, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни та/або відповідними методичними рекомендаціями, і набрав 60 балів або більше і бажає покращити свій результат успішності, він проходить процедуру підсумкового контролю у формі екзамену. Набрані бали за виконання завдань підсумкового контролю, а також бали за поточний контроль сумуються і формується семестрова оцінка з навчальної дисципліни. Бали, які здобувач вищої освіти набрав за виконання завдань модульного контролю, при цьому не враховуються під час розрахунку семестрової оцінки з навчальної дисципліни.

Здобувач вищої освіти допускається до процедури підсумкового контролю у формі екзамену, якщо виконав необхідні для досягнення результатів навчання з дисципліни завдання, що передбачені робочою програмою навчальної дисципліни та/або відповідними методичними рекомендаціями, і за поточний контроль у сумі набрав 36 балів або більше.

Якщо здобувач вищої освіти за результатами поточного контролю набрав 25–35 балів, він отримує право за власною заявою опанувати окремі теми (змістові модулі) навчальної дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми. Вивчення окремих складових навчальної дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми, здійснюється у вільний від занять здобувача вищої освіти час.

Якщо здобувач вищої освіти за результатами поточного контролю набрав від 0 до 24 балів (включно), він вважається таким, що не виконав вимоги робочої програми навчальної дисципліни та має академічну заборгованість. Здобувач вищої освіти отримує право за власною заявою опанувати навчальну дисципліну у

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК28- 2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 18

наступному семестрі понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми.

Процедура надання додаткових освітніх послуг здобувачу вищої освіти з метою вивчення навчального матеріалу дисципліни понад обсяги, встановлені навчальним планом освітньої програми, визначена у Положенні про надання додаткових освітніх послуг здобувачам вищої освіти в Державному університеті «Житомирська політехніка».

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках окремих тем навчальної дисципліни, здійснюється викладачем за зверненням здобувача вищої освіти та представленням документів, які підтверджують результати навчання (сертифікати, свідоцтва, скріншоти тощо). Рішення про визнання та оцінка за відповідну частину освітнього компонента приймається викладачем за результатами співбесіди зі здобувачем вищої освіти.

Визнання результатів навчання, набутих у неформальній та/або інформальній освіті в рамках цілого освітнього компонента, здійснюється за процедурою, яка визначена у Положенні про організацію освітнього процесу у Державному університеті «Житомирська політехніка».

Шкала оцінювання

Шкала ЄКТС	Національна шкала	100-бальна шкала
A	Відмінно	90-100
B	Добре	82-89
C		74-81
D	Задовільно	64-73
E		60-63
FX	Незадовільно	35-59
F		0-34

11. Глосарій

№ з/п	Термін державною мовою	Відповідник англійською мовою
1	Девіантна поведінка	deviant behavior

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК28- 2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 19

№ з/п	Термін державною мовою	Відповідник англійською мовою
2	Соціальна норма	social norm
3	Соціальна стигматизація	social stigmatization
4	Аномія	anomie
5	Кримінальна поведінка	criminal behavior
6	Ресоціалізація	resocialization
7	Кримінологія	criminology
8	Фрустрація	frustration
9	Профілактика девіантної поведінки	prevention of deviant behavior
10	Девіантність	deviance
11	Груповий вплив	group influence
12	Агресивна поведінка	aggressive behavior
13	Конфліктна поведінка	conflict behavior
14	Суїцидальна поведінка	suicidal behavior
15	Емоційна регуляція	emotional regulation
16	Ізоляція	isolation
17	Булінг	bullying
18	Психологічний супровід	psychological support
19	Психокорекція	psychocorrection
20	Соціальна адаптація	social adaptation
21	Соціальний контроль	social control
22	Маргіналізація	marginalization
23	Рецидив	recidivism
24	Залежність	addiction
25	Наркозалежність	drug addiction
26	Алкоголізм	alcoholism
27	Токсикоманія	substance abuse
28	Гіперактивність	hyperactivity
29	Імпульсивність	impulsivity
30	Соціальна відповідальність	social responsibility

12. Рекомендована література

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК28- 2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 20

Основна література

1. Кошова І. В., Кресан О. Д. Психологія девіантної поведінки: Навчально-методичний посібник. Ніжин: Видавництво НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 226 с.
2. Психологія девіантної поведінки особистості : навч. посіб. / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини ; уклад.: О. Д. Сафін, С. П. Байда. Умань : Візаві, 2021. 202 с.
3. Психологія девіантної поведінки : навч. посіб. О. В. Диса,. І. О. Шинкаренко. Дніпро. ДДУВС. 2024. 77 с.
4. Литвин А.В., Коваль І.С., Яремко Р.Я. Експериментальна психологія : навч. посіб. Львівський державний університет безпеки життєдіяльності. Львів : ЛДУБЖД, 2024. 316 с.

Допоміжна література

- 1.Методичний посібник для фахівців, які впроваджують типову програму для кривдників: Збірник практичних матеріалів / Автори-упоряд.: Оксана Степанюк, Оксана Мельниченко. Київ, 2020. 132 с. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/4/7/471051.pdf>
2. Психологічні механізми ресоціалізації осіб з девіантною поведінкою в умовах суспільних змін : монографія / Максимова Н. Ю., Грись А. М., Манілов І.Ф., Литвинчук Л.М., Рябовол Т.А., Філоненко Л.А., Максим О.В., Щербина-Прилука В.М.; за ред. Н. Ю. Максимової. К.: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2018. 272 с. URL: <http://surl.li/ezrhw>
3. Седих К.В., Моргун В.Ф. Делінквентний підліток. Навчальний посібник з психопрофілактики, діагностики та корекції протиправної поведінки підлітків для студентів психологічних, педагогічних, соціальних, юридичних спеціальностей та інтернів-психіатрів. 3-є вид., доп. К.: Видавничий Дім «Слово», 2019. 272 с. URL: <http://surl.li/ezrhw>
4. Колтунович Т.А., Чуйкр Г.В., Чаплак Я.В. Соціально-психологічні експерименти: навч. посіб. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 192 с.
5. Gozli D., Valsiner J. (Eds). Experimental Psychology. Ambitions and Possibilities. 2022. URL: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-031-17053-9>

13. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Електронна бібліотека Державного університету «Житомирська політехніка» <http://eztuir.ztu.edu.ua/>
2. Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>
3. Наукові видання Інституту психології імені Г.С. Костюка Національної академії педагогічних наук України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://psychology-naes-ua.institute/info/265/>

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015 та ДСТУ ISO 21001:2019			Ф-31.07- 05.01/053.00.2/Б/ОК28- 2025
	Випуск 1	Зміни 0	Екземпляр № 1	Арк 21 / 21

4.Актуальні питання сучасної психології -
http://library.sspu.sumy.ua/wpcontent/uploads/2018/04/Aktualny_pitannya_suc.psihologii

5. Національна асоціація медіаторів України. URL : <http://namu.com.ua/ua/>
<http://www.psychonezalegni.com.ua/>